DOI : 10.14456/bei.2025.14

การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของแนวคิดในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม: กรณีศึกษาแนวคิดของคัตรแมร์ เดอ ควินซี, ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์ และก็อตฟรีด เซมเปอร์ ในช่วงยุคเรืองปัญญา

A Comparative Study of Architectural Typology Concepts: Case Studies of Antoine-Chrysostome Quatremère de Quincy, Jacques Nicolas Louis Durand, and Gottfried Semper During the Age of Enlightenment

กนกวรรณ พิภักดิ์สมุทร[a] และ อดิศร ศรีเสาวนันท์[a*]

Kanokwan Pipaksamut[a] and Adisorn Srisaowanunt[a*]

[a]Department of Architecture, Faculty of Architecture, Silpakorn University

[*]Corresponding Author. Email: kpjanemonkey9@gmail.com, srisaowanunt_a@silpakorn.edu

Received: April 17, 2024 Revised: April 18, 2025 Accepted: May 16, 2025

บทคัดย่อ

ในการศึกษาสถาปัตยกรรมตะวันตก การจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม (Typology) เป็นส่วนสนับสนุนทางเทคนิคที่สำคัญในการทำความเข้าใจการจัดหมวดหมู่รูปแบบทางสถาปัตยกรรม เป็นกรอบความเข้าใจในหลักการทั่วไปที่มีส่วนช่วยในการอธิบายและวิจารณ์งานที่ถูกสร้างขึ้น และทำให้กระบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรมสอดรับกับบริบทความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวคิดของการจำแนกประเภท มีความเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปตามกาลเวลา เกิดการปรับปรุงหลักการและเรียบเรียงเกณฑ์การพิจารณาให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรมในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในปรัชญาการออกแบบที่พยายามจะตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนไปของบริบททางสังคม

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจองค์ประกอบของการเกิดแนวคิดในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมผ่านการศึกษาพัฒนาการของการจัดประเภทที่เกิดขึ้นจากศาสตร์อื่น ๆ จนเกิดการประยุกต์กับการศึกษาสถาปัตยกรรมในยุคเรืองปัญญา โดยตัวแทนที่นำมาศึกษาแนวคิดในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมเป็นนักคิดและสถาปนิกสำคัญ 3 ท่าน คือ คัตรแมร์ เดอ ควินซี (Antoine-Chrysostome Quatremere de Quincy) ฌาค นิโคลาส์ ลุยส์ ดูรองด์ (Jacques Nicolas Louis Durand) และก็อตฟรีด เซมเปอร์ (Gottfried Semper) ผลที่ได้รับจากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของการแนวคิดในการจำแนกประเภทแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ นามธรรมและกายภาพ ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานทางวิชาการในการศึกษาสถาปัตยกรรมที่มีความซับซ้อนทางบริบท เช่น ช่วงหลังสมัยใหม่ และสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน รวมถึงเป็นฐานในการวิเคราะห์เชิงคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์

ABSTRACT

In the study of Western architecture, typological classification in architecture serves as an essential technical framework for understanding the categorization of architectural forms. It establishes a general conceptual structure that contributes to the explanation and critique of architecture while enhancing the architectural design process to effectively respond to contextual transformations. The concept of typology has undergone changes and evolution over time, with continuous refinements in principles and classification criteria to keep pace with shifts in architectural design processes at different periods. These developments reflect transformations in design philosophy aimed at addressing the changing demands of social contexts.

This article aims to explore the components underlying the emergence of typological classification in architecture by examining its development, which originated from other disciplines and was later integrated into architectural studies during the Age of Enlightenment. The study focuses on the theoretical contributions of three key thinkers and architects: Antoine-Chrysostome Quatremère de Quincy, Jacques Nicolas Louis Durand, and Gottfried Semper. The findings indicate that typological classification consists of two fundamental components: the abstract and the physical. These elements provide an academic basis for studying architecture within complex contextual conditions, such as postmodern and contemporary architecture, and serve as a foundation for value-based analysis in architectural conservation.

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรม การจัดประเภท ประเภท การจำแนกประเภท
Keywords: Architecture, Classification, Type, Typology

บทนำ

การจัดประเภท (Classification) คือ กระบวนการในการจัดระเบียบและจัดกลุ่มวัตถุ สิ่งของ หรือ แนวคิด ด้วยการพิจารณาความซ้ำ ความเหมือน หรือ ความแตกต่างของรูปแบบและคุณลักษณะ โดยการทำให้เป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ ในการวิเคราะห์เพื่อจัดประเภท มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจต่อสรรพสิ่ง ในการระบุ (Identify) สิ่งต่าง ๆ ซึ่งได้กลายมาเป็นรากฐานของแนวคิด หรือหลักการในการเพาะสร้างองค์ความรู้ และช่วยในการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มาตลอดช่วงพัฒนาการของสังคมมนุษย์

ในการออกแบบทางสถาปัตยกรรม ได้มีการนำแนวคิดการจัดประเภทมาใช้เพื่อใช้อธิบายประเภท (Type) ทางสถาปัตยกรรม โดยเชื่อมโยงแนวคิดการจัดประเภทผ่านชุดคำอธิบายจากมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งแนวทางดังกล่าวได้กลายเป็นรากฐานสำคัญต่อพื้นฐานความเข้าใจ ทฤษฎี และแนวคิดตั้งต้นในกระบวนการการออกแบบทางสถาปัตยกรรมตั้งแต่ยุคคลาสสิกจนถึงช่วงเวลาสมัยใหม่ ในยุคเรืองปัญญา (Age of enlightenment) ศาสตร์การออกแบบทางสถาปัตยกรรมได้เกิดทฤษฎีการจัดประเภทของตนเอง โดยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเชิงตรรกะทางวิทยาศาสตร์ เกิดการใช้คำว่า การจำแนกประเภท (Typology) แทนคำว่า การจัดประเภท และถูกใช้เป็นทฤษฎีพื้นฐานเพื่อการวิเคราะห์ในการสร้างความเข้าใจต่อคุณลักษณะของชิ้นส่วนองค์ประกอบอาคารในเชิงโครงสร้างและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ที่อ้างอิงตามรูปแบบและหน้าที่ใช้สอยที่สัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์ รูปแบบ

และระบบพื้นที่ โดยเป็นการระบุรูปแบบที่เกิดซ้ำ จัดระเบียบให้เป็นประเภท หรือหมวดหมู่ที่แตกต่างกัน โดยแนวคิดและวิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมที่มีการเผยแพร่ และอ้างอิงในทางวิชาการทางสถาปัตยกรรมอย่างอย่างกว้างขวาง ประกอบด้วยแนวคิดของสถาปนิก 3 ท่าน ที่มีผลงานในช่วงรอยต่อระหว่างยุคเรืองปัญญา และยุคสมัยใหม่ (Modern period) ได้แก่ 1) คัตรแมร์ เดอ ควินซี 2) ฌาค นิโคลาส์ ลุยส์ ดูรองด์ และ 3) ก็อตฟรีด เซมเปอร์

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า การศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมในประเทศไทยยังพบได้น้อย เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและมีความหลากหลายสูง การศึกษาองค์ประกอบของแนวคิดตั้งต้นจะสามารถช่วยคลี่คลาย และทำความเข้าใจแนวคิดและการออกแบบสถาปัตยกรรมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาและบริบท ได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยใช้เป็นกรอบแนวคิดในการจัดระเบียบความรู้ทางสถาปัตยกรรม และเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบและลักษณะทางสถาปัตยกรรมสำหรับสถาปนิก นักประวัติศาสตร์ และนักวิจัย ในการศึกษาพัฒนาการ เทคนิคการออกแบบทางสถาปัตยกรรม และการสื่อความหมาย (Representation)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด และวิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมผ่าน 3 บุคคล คือ 1) คัตรแมร์ เดอควินซี ฌาค 2) นิโคลาส์ ลุยส์ ดูรองด์ และ 3) ก็อตฟรีด เซมเปอร์
2. เพื่อสรุปองค์ประกอบของแนวคิดในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม

การทบทวนวรรณกรรม

วัตถุประสงค์ของแนวคิดในการจัดประเภท

1. เพื่อการสร้างหมวดหมู่ และระบบระเบียบ (Systemization) เป็นการรวบรวมสิ่งที่กระจัดกระจาย และหลากหลายอย่างเป็นระบบ โดยการแบ่งสิ่งต่าง ๆ ที่ซับซ้อนออกตามองค์ประกอบที่มีขนาดเล็กลงและสามารถจัดการได้ง่ายขึ้น จากนั้นจึงพัฒนาเกณฑ์หรือกระบวนการในการจัดประเภทที่มีโครงสร้างและระบบระเบียบขึ้น (Cain, 2024)

2. เพื่อการกำหนดชื่อเรียก (Naming) เมื่อโครงร่างบางอย่างที่ก่อให้เกิดรูปแบบ และเมื่อสิ่งนั้นเกิดขึ้นจะถูกเรียกด้วยชื่อเฉพาะ การตั้งชื่อหมายถึงการให้ชื่อแก่บุคคลหรือบางสิ่งบางอย่าง มันเกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นสำหรับบุคคล วัตถุ หรือแนวคิด เช่น ระบบการตั้งชื่อในบริบทของการจำแนกทางชีววิทยา หมายถึงระบบการตั้งชื่อสิ่งมีชีวิต ระบบนี้ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ระบุและจำแนกสายพันธุ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง การกำหนดชื่อเรียกมีบทบาทสำคัญในการจัดระเบียบและทำความเข้าใจความหลากหลาย

3. เพื่อการทำซ้ำได้ (Repetition) ต้นแบบ หรือโครงร่างบางอย่างถูกใช้อ้างอิงในการทำซ้ำ ซึ่งการทำซ้ำในบริบทของการจัดประเภท หมายถึง การเกิดขึ้นของรูปแบบ ลักษณะ หรือองค์ประกอบที่เหมือนกัน หรือเหมือนกันภายในชุดของหมวดหมู่หรือกลุ่ม การทำซ้ำในการจัดประเภทจะทำให้เกิดความสม่ำเสมอ ช่วยให้สามารถจดจำรูปแบบ และมีส่วนช่วยในการจัดหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง การทำซ้ำเกิดขึ้นในการจัดหมวดหมู่แบบลำดับชั้น

เมื่อลักษณะได้รับการสืบทอดตามหมวดหมู่ย่อยจากหมวดหมู่หลัก เช่น ในอนุกรมวิธานทางชีววิทยา คุณลักษณะของสปีชีส์จะมีร่วมกันตามสกุลและวงศ์ของสิ่งมีชีวิต (Cain, 2024)

แนวคิดการจัดประเภทในมุมมองของศาสตร์ทางปรัชญา ชีววิทยา และจิตวิทยา

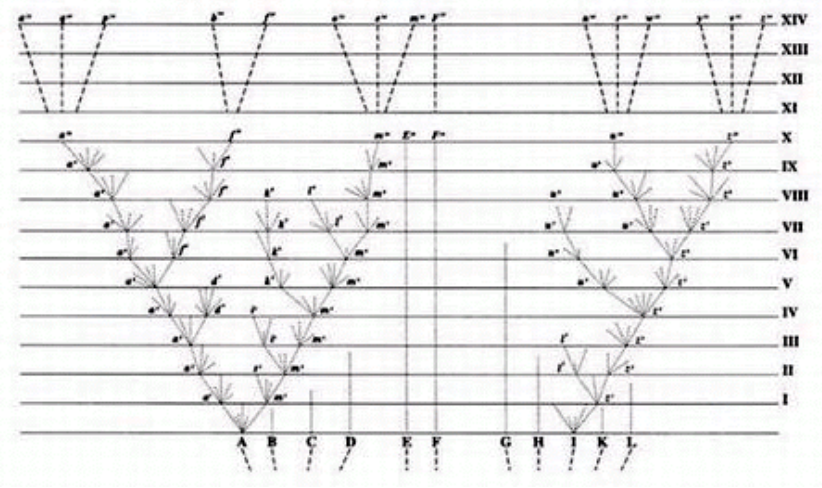
จากการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์พบว่า แนวคิดของการจำแนกประเภทมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน โดยสามารถแบ่งได้เป็น 4 ช่วง หลัก ๆ (Dahlberg, 1976) คือ ยุคโบราณ ที่เกิดการจัดประเภทสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติตามลักษณะที่สังเกตได้ โดยมีแนวคิดของ เพลโต (Plato) ที่แบ่งโลกออกเป็นสองส่วน คือ โลกแห่งวัตถุ (World of Appearances) มนุษย์รับรู้ผ่านประสาทสัมผัส และ โลกแห่งแบบ (World of Forms) ที่เป็นความจริงสูงสุดและเข้าถึงได้ผ่านเหตุผลเท่านั้น (Silverman, 2014) เป็นหนึ่งในแนวคิดสำคัญในประวัติศาสตร์ปรัชญา ช่วงที่สอง ในศตวรรษที่ 18 (1700- 1810) ซึ่งเป็นยุคที่เกิดการตื่นรู้หรือยุคเรืองปัญญา แนวคิดการจัดประเภทมีลักษณะเป็นลำดับชั้น คาร์ล ลินเนียส (Carl Linnaeus) นักพฤกษศาสตร์ชาวสวีเดนได้เสนอแนวคิดการจัดประเภทแบบเป็นระบบขึ้นในสาขาชีววิทยา ผลงานของเขาได้วางรากฐานสำหรับอนุกรมวิธานสมัยใหม่ โดยจัดสิ่งมีชีวิตเป็นหมวดหมู่ตามลำดับชั้น เช่น วงศ์ สกุล และสปีชีส์ ซึ่งต่อมากลายเป็นฐานในการจำแนกประเภทสิ่งมีชีวิตของ ชาลส์ โรเบิร์ต ดาร์วิน (Charles Robert Darwin) ช่วงที่สาม คือ เมื่อมีการจำแนกประเภททางเคมีโดย อ็องตวน ลาวัวซีเย (Antoine-Laurent de Lavoisier) นักเคมีชาวฝรั่งเศษ ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 จนถึงต้นศตวรรษที่ 19 เป็นการจัดประเภทแบบผสมผสานเป็นการบูรณาการระหว่างระบบการจัดประเภทแบบลำดับชั้น กับการพิจารณาคุณสมบัติร่วมระหว่างหมวดหมู่ต่าง ๆ (Knight, 2006) จนเกิดเป็นตารางธาตุทางเคมี และช่วงที่ 4 คือ ศตวรรษที่ 20 เกิดแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ เป็นการปฏิวัติวงการการจำแนกประเภท ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ระบบมีความแม่นยำและซับซ้อนมากขึ้น รวมถึงการใช้อัลกอริทึมและโครงสร้างข้อมูลเพื่อจัดการชุดข้อมูล (Parrochia, n.d.) เช่น การจัดทำเหมืองข้อมูล (Data mining)

แนวคิดในการจัดประเภท เป็นกระบวนวิธีสำคัญต่อการเข้าใจสรรพสิ่งในมุมของปรัชญา ชีววิทยา และจิตวิทยา และนำไปสู่การอธิบายและทำความเข้าใจแนวคิดในการจำแนกประเภทในมุมมองของการออกแบบทางสถาปัตยกรรม

การจัดประเภทในมุมมองทางปรัชญา ตามที่ปรากฏในการอ้างอิงทางเอกสาร ได้แก่ ทฤษฎีแบบ (Theory of form) หรือที่รู้จักกันในชื่อ ลัทธิจิตนิยมของเพลโต (Platonian idealism) ตามชื่อของนักปรัชญาชาวกรีก ที่กล่าวว่าสิ่งที่เป็นจริงมีอยู่ในวัตถุที่มนุษย์รู้จักผ่านประสาทสัมผัสซึ่งเรียกว่า โลกแห่งวัตถุ และสิ่งที่เป็นจริงที่มีแบบเป็นองค์ประกอบที่ทำให้วัตถุนั้นเป็นจริงในจินตนาการ หรือที่เรียกว่า โลกแห่งแบบ (ศักดา ปรางค์ประทานพรม, 2526) โดยมุมมองของเพลโตนั้นเป็นแนวคิดภาววิทยา (Ontology) ที่เชื่อว่า โลกทางกายภาพที่เรารับรู้ไม่ใช่ความจริงขั้นสุดท้าย ซึ่งการมีอยู่ของโลกแห่งแบบของเพลโตนั้นถูกอธิบายเพิ่มเติมโดยอริสโตเติลว่า ตั้งอยู่บนพื้นฐาน แนวคิดการจำแนกสาเหตุ 4 ประเภท (Four causes) ที่ประกอบด้วย 1) สัมฤทธิ์เหตุผล (Efficient cause) สาเหตุที่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2) สาเหตุปลายทาง (Final cause) สาเหตุอันเป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง 3) สาเหตุเชิงวัตถุ (Material cause) สาเหตุที่ทำให้ประสบกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ 4) สาเหตุเชิงรูปแบบ (Formal cause) สาเหตุอันเป็นรูปแบบที่สิ่งหนึ่งมีขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ในมุมของอริสโตเติลการเข้าใจอย่างแน่ชัดว่า สาเหตุคืออะไร และสามารถจำแนกว่า สาเหตุนั้นมีกี่ประเภท เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสำรวจโลกรอบตัวเราให้ประสบ

ความสำเร็จ ทั้งนี้การสืบสวนโลกธรรมชาติประกอบด้วยการค้นหาสาเหตุที่เกี่ยวข้องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่หลากหลายอริสโตเติลเข้าใจถึงการสืบสวนเชิงสาเหตุโดยเป็นการค้นหาคำตอบของคำถามว่าทำไม และคำถามว่าทำไมคือ การขอคำอธิบาย จึงอาจเป็นประโยชน์ที่จะคิดว่าสาเหตุเป็นเพียงคำอธิบายบางประเภท (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2006)

การจัดประเภทในมุมมองทางชีววิทยา โดยแนวคิดที่รู้จักอย่างแพร่หลาย คือ แนวคิดการจำแนกสปีชีส์สิ่งมีชีวิต ของ ชาลส์ โรเบิร์ต ดาร์วิน นักธรรมชาติวิทยาชาวอังกฤษที่มีชื่อเสียงในทฤษฎีวิวัฒนาการสมัยใหม่และหลักการคัดเลือกโดยธรรมชาติ จากค้นพบความหลากหลายทางสายพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิต ผลงานบทความของเขาชื่อ On the Origin of Species ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1859 ได้เสนอว่า สายพันธุ์ต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตมีวิวัฒนาการผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนอย่างค่อยเป็นค่อยไป และถูกขับเคลื่อนโดยแรงกดดันด้านสิ่งแวดล้อมและการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากร ซึ่งระบบการจัดประเภทของดาร์วินนั้นได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของ คาร์ล ลินเนียส นักพฤกษศาสตร์และนักสัตววิทยาชาวสวีเดน ผู้ก่อตั้งระบบการตั้งชื่อทวินาม (ชื่อสกุลและสปีชีส์) สำหรับสิ่งมีชีวิต แต่ในมุมมองของดาร์วินจะเน้นที่การอธิบายกลไกของระบบวิวัฒนาการ โดยอาศัยหลักการพื้นฐานในการจัดประเภทตามลำดับวงศ์ตระกูลความสัมพันธ์เชิงวิวัฒนาการ และความคล้ายคลึงกันทางสัณฐานวิทยาหรือพันธุกรรม สะท้อนผ่านแนวคิด Tree of Life หรือต้นไม้แห่งชีวิต ซึ่งเป็นแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์เชิงวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดในรูปแบบของต้นไม้ที่มีกิ่งก้านแตกแขนง โดยแต่ละกิ่งแสดงถึงสายพันธุ์ที่พัฒนามาจากบรรพบุรุษร่วมกัน (Darwin, 1859) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทางวิวัฒนาการที่สะท้อนความเชื่อมโยงกันของความหลากหลายที่เชื่อมโยงของสิ่งมีชีวิตทุกรูปแบบเข้าด้วยกัน ดังแสดงในภาพที่ 1

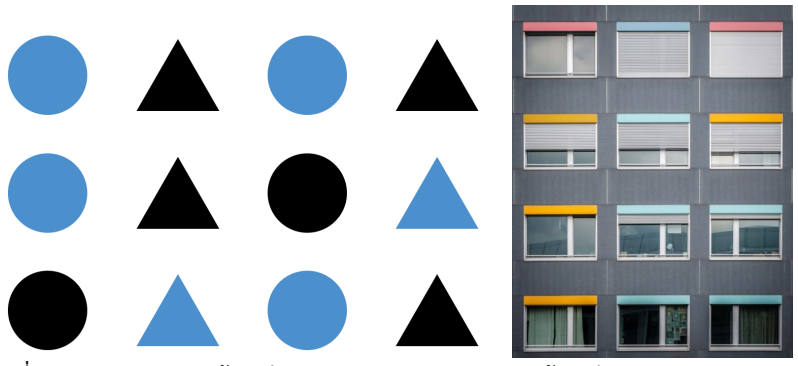
ภาพที่ 1 ต้นไม้แห่งชีวิต (The tree of life)

ที่มา: reproduced from Darwin's On the Origin of Species by Natural Selection, published in 1859

การจัดประเภทในมุมมองทางจิตวิทยา ได้แก่ กฎแห่งความคล้ายคลึง (Law of similarity) ที่ปรากฏในทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt theories) ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นโดย นักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt psychology) ในปี ค.ศ. 1920 ภายใต้การนำของ แมกซ์ เวอร์ ไธเมอร์ (Max Wertheimer) นักจิตวิทยาชาวเยอรมัน โดยมีความเชื่อว่า สมองของคนเราจะใช้แนวโน้มต่าง ๆ ในการจัดระเบียบตนเองเพื่อสร้างภาพรวมทั้งหมด โดยกฎแห่งความคล้ายคลึง คือ

การวางรูปแบบของการรับรู้ เช่น กลุ่มของเส้น หรือสีที่คล้ายคลึงกัน สิ่งใด ๆ ก็ตามที่มีรูปร่าง ขนาด สี ที่คล้ายกัน การรับรู้ของมนุษย์จะรับรู้ว่าเป็นสิ่งเดียวกัน เป็นหมวดหมู่เดียวกัน หรือประเภทเดียวกัน

กฎแห่งความคล้ายคลึงระบุว่า ผู้คนจัดกลุ่มองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง ขนาด สี หรือเนื้อสัมผัส ลักษณะเหล่านี้สามารถนำไปสู่การรวมกลุ่มสิ่งต่าง ๆ และการจำแนกประเภทในมุมของจิตวิทยา เมื่อต้องจำแนกวัตถุในทางการรับรู้ก็จะอาศัยคุณลักษณะที่คล้ายกันในการจัดกลุ่มวัตถุเหล่านั้น การรับรู้พบวัตถุที่มีองค์ประกอบแต่ละอย่างที่มีความคล้ายคลึงกันในการมองเห็น เช่น สี รูปร่าง หรือลวดลาย ระบบการรับรู้จะจัดกลุ่มองค์ประกอบเหล่านั้นโดยอัตโนมัติ ดังภาพที่ 2 ยิ่งองค์ประกอบคล้ายกันมากเท่าไรก็ยิ่งมีแนวโน้มที่จะจัดกลุ่มเข้าด้วยกันและรับรู้ว่าเป็นหมวดหมู่เดียวกันมากขึ้นเท่านั้น

ภาพที่ 2 ลักษณะของความคล้ายคลึง ตามแนวคิดของกฎแห่งความคล้ายคลึง (Law of Similarity)
ที่มา: https://www.cabedge.com/tag/similarity/

การจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม

จากแนวคิดการจัดประเภทในมุมมองทางปรัชญา ชีววิทยา และจิตวิทยา ชี้ให้เห็นว่าการจัดประเภทเป็นแนวคิดพื้นฐานที่แทรกซึมอยู่ในการศึกษาของศาสตร์ต่าง ๆ มาโดยตลอด ซึ่งประเภทที่ได้จากกระบวนการจำแนกองค์ประกอบหรือการระบุรูปแบบที่ซ้ำกันขององค์ประกอบของวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ เป็นแนวคิดและวิธีการพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการจัดหมวดหมู่ จัดประเภท ของศาสตร์อื่นๆ รวมศาสตร์ทางสถาปัตยกรรม โดยแนวคิดการจัดประเภทเริ่มถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาสถาปัตยกรรมอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงยุคเรืองปัญญา ซึ่งเป็นยุคที่มีการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในหลากหลายศาสตร์ (Pevsner, 2010) ในระยะแรกเริ่ม สถาปนิกและนักทฤษฎีได้พยายามจัดหมวดหมู่อาคารตามลักษณะภายนอกที่สังเกตได้ เช่น รูปทรง และการตกแต่ง เป็นหลัก Madrazo (1995) อธิบายว่า การเปลี่ยนผ่านสำคัญเกิดขึ้นเมื่อแนวคิดการจัดประเภทได้ถูกพัฒนาจากเพียงการแบ่งตามลักษณะที่มองเห็น ไปสู่การวิเคราะห์ที่พิจารณาถึงหลักการ ความหมาย และความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ทำให้เกิดเป็นการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม ที่มีการพัฒนาผ่านช่วงเวลาสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. **ช่วงยุคเรืองปัญญาในศตวรรษที่ 18:** เกิดการพัฒนาการจำแนกประเภทที่เป็นระบบมากขึ้น โดยนักทฤษฎีอย่างคัตรแมร์ เดอ ควินซี ที่ได้เสนอแนวคิดเรื่อง ประเภท ที่เป็นแนวคิดนามธรรมซึ่งต่างจาก แบบจำลอง (Model) ที่เป็นรูปธรรม (Palma, 2002)

2. **ช่วงต้นศตวรรษที่ 19:** ดูรองด์ได้พัฒนาวิธีการจำแนกประเภทแบบใหม่ที่เน้นการวิเคราะห์โครงสร้างและการจัดองค์ประกอบด้วยตารางสี่เหลี่ยม (Grid) ซึ่งเป็นการจำแนกที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น (Madrazo, 1994)
3. **ช่วงกลางศตวรรษที่ 19:** เซมเปอร์ได้เสนอการจำแนกประเภทที่เชื่อมโยงกับทฤษฎีวัสดุศาสตร์และวัฒนธรรม โดยวิเคราะห์สถาปัตยกรรมผ่านองค์ประกอบสถาปัตยกรรมพื้นฐาน (Four elements) และเทคนิคการก่อสร้าง (Mallgrave & Herrmann, 1989)

คำว่า Type หรือ ประเภท มาจากคำว่า Typos ในภาษากรีก ซึ่งหมายถึง แบบจำลอง รอยพิมพ์ แม่พิมพ์ เครื่องหมาย รูปร่างนูน รูปแบบดั้งเดิม และจากคำภาษาละติน Typus ซึ่งหมายถึง รูป รูปภาพ รูปแบบ ชนิด (Lee, 2004) ในบริบททางสถาปัตยกรรม Type หมายถึงประเภทของสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบหรือลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีองค์ประกอบร่วมกันซึ่งสามารถระบุและจำแนกได้

Typology หรือ การจำแนกประเภท นั้นคำต่อท้าย -logy มาจาก logos ในภาษากรีก ซึ่งหมายถึง วาทกรรม บทความ ทฤษฎี หรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น Typology จึงหมายถึงการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพหรืออื่น ๆ ของสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นเป็นประเภทที่แตกต่างกัน (Guney, 2007) ในบริบททางสถาปัตยกรรม Typology เป็นกระบวนการในการจำแนก วิเคราะห์ และเข้าใจรูปแบบต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรม โดยพิจารณาทั้งลักษณะทางกายภาพและความหมายเชิงวัฒนธรรม

โดยกระบวนการทางความคิดเกี่ยวกับการจำแนกประเภทในงานสถาปัตยกรรม เน้นความสำคัญไปที่การทำความเข้าใจสถาปัตยกรรมผ่านมุมมองของประเภทและการจำแนก การสำรวจประเภททางสถาปัตยกรรม การตรวจสอบเชิงลึกเกี่ยวกับประเภทสถาปัตยกรรมต่าง ๆ รวมถึงอาคารที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ ศาสนา และสถาบัน อภิปรายเกี่ยวกับคุณลักษณะ การใช้งาน และหลักการออกแบบทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับแต่ละประเภท

โดยสรุป การจำแนกประเภทเป็นการจัดระเบียบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และส่งผลกระทบขยายไปถึงประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม และการออกแบบ ด้วยการทำความเข้าใจประเภทสถาปัตยกรรมและรูปแบบที่เกิดขึ้น ซึ่งช่วงเวลาที่เกิดการพูดถึงการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมนั้นอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นในยุคเรืองปัญญา ช่วงเวลาแห่งการตื่นรู้ทางปัญญาที่เปลี่ยนแปลงความคิดของชาวยุโรป โดยเน้นที่เหตุผล ความรู้ และอุดมคติ

แนวคิดการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม

การจำแนกประเภทในงานสถาปัตยกรรมมีหน้าที่สำคัญ 3 ประการ ประการแรก การจำแนกประเภทเป็นกรอบงานเชิงระบบสำหรับการทำความเข้าใจวิวัฒนาการของรูปแบบและสไตล์สถาปัตยกรรมตลอดประวัติศาสตร์ การจัดประเภทอาคาร องค์ประกอบ และแนวทางการออกแบบช่วยให้สามารถระบุรูปแบบ อิทธิพลที่มีผลต่องานออกแบบ และสร้างความเข้าใจว่า แนวคิดทางการออกแบบสถาปัตยกรรมนั้นเกิดการพัฒนาตามสังคม วัฒนธรรม และช่วงเวลาต่าง ๆ ได้อย่างไร ประการสอง ช่วยสร้างคำศัพท์และกรอบแนวคิดร่วมกันภายในสาขาวิชา เมื่อเราจำแนกประเภทองค์ประกอบทางการออกแบบต่าง ๆ เช่น ประเภทของหลังคา หรือประเภทของอาคาร (ที่อยู่อาศัย เชิงพาณิชย์ โรงงาน) จึงเกิดการสร้างภาษาที่ใช้ร่วมกัน ซึ่งช่วยให้สามารถพูดคุยและวิเคราะห์ระหว่างสถาปนิก นักประวัติศาสตร์ และนักทฤษฎี ประการที่สาม เป็นเครื่องมือวิเคราะห์องค์ประกอบและลักษณะเฉพาะของ

สถาปัตยกรรมที่จัดจำแนกประเภทไว้แล้ว ส่งผลให้สามารถระบุหลักการพื้นฐาน และกลยุทธ์ในการออกแบบและเปรียบเทียบแนวทางการออกแบบต่าง ๆ ได้

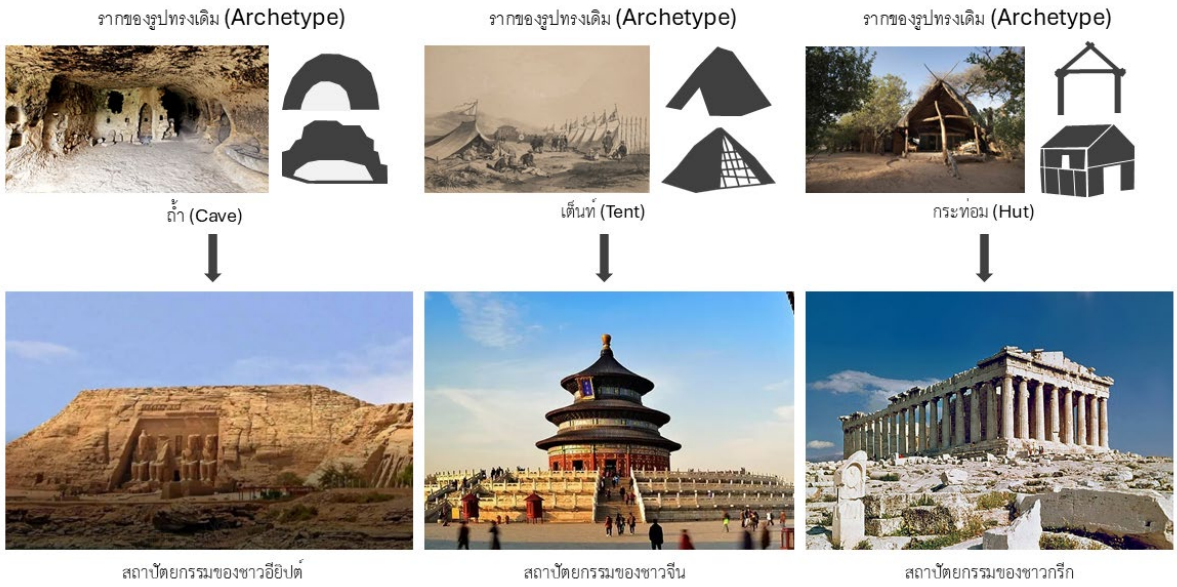
บทความนี้ทำการศึกษาแนวคิดการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม ผ่านแนวคิดของสถาปนิกและทฤษฎีสถาปัตยกรรม สำคัญ 3 ท่าน ที่มีมีผลงานในช่วงรอยต่อระหว่างยุคเรืองปัญญา และยุคสมัยใหม่ และมีอิทธิพลต่อนักทฤษฎีและสถาปนิกในยุคต่อมาอย่างกว้างขวาง คือ คัตรแมร์ เดอ ควินซี มีอิทธิพลสำคัญต่อสถาปนิกและนักทฤษฎีในกลุ่มนีโอ-เรชันนาลิสม์และสถาปัตยกรรมหลังสมัยใหม่ในช่วงศตวรรษ 1960-1980 ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์ ที่มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และการศึกษาออกแบบสถาปัตยกรรม และ ก็อตฟรีด เซมเปอร์ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และทฤษฎีวัสดุศาสตร์

คัตรแมร์ เดอ ควินซี (ค.ศ. 1755 – 1849) นักทฤษฎีสถาปัตยกรรม ชาวฝรั่งเศส เกิดเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ค.ศ. 1755 ในปารีส ได้รับการฝึกฝนด้านกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ความหลงใหลในด้านศิลปะและประวัติศาสตร์ทำให้เขาได้เข้าเรียนหลักสูตรที่วิทยาลัย Louis-le-Grand ในช่วงเวลานี้ เขายังฝึกงานในสตูดิโอของประติมากรชื่อดัง Guillaume Coustou the Younger และ Pierre Julien ช่วงเวลาสำคัญเกิดขึ้นระหว่างการเดินทางไปเนเปิลส์ ซึ่งคัตร์แมร์เริ่มหลงใหลในสถาปัตยกรรมกรีกและโรมัน งานเขียนของคัตรแมร์ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมและสุนทรียภาพ โดยเสนอการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมผ่านมุมมองทางญาณวิทยา (Epistemological aspects) และวาทกรรม (Discourse) ของทฤษฎีสถาปัตยกรรม แทนที่จะจัดหมวดหมู่ตามการใช้งาน (Function) เพียงอย่างเดียว แนวคิดของคัตรแมร์มีรากฐานมาจากทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation) ที่ว่าสถาปัตยกรรมเป็นการเลียนแบบธรรมชาติ แต่ไม่ใช่การเลียนแบบรูปลักษณ์ภายนอก หากแต่เป็นการเลียนแบบหลักการและกฎเกณฑ์ที่ธรรมชาติใช้ในการสร้างสรรค์ สถาปัตยกรรมเลียนแบบธรรมชาติได้ 2 วิธี คือ 1) ในรายละเอียดเกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล 2) ในธรรมชาติโดยรวม เช่น เมื่อกล่าวถึงชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ โดยเชื่อว่าจุดเริ่มต้นของกฎเกณฑ์ หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติทางสถาปัตยกรรมมีมาตั้งแต่สมัยกรีก ซึ่งต้นข้าว ปาณินท์ (2553) ได้อธิบายว่า แนวคิดของคัตรแมร์เกี่ยวกับประเภทในสถาปัตยกรรมนั้นเชื่อมโยงกับทฤษฎีแบบของเพลโต ที่แบ่งโลกออกเป็น โลกแห่งวัตถุ ที่มนุษย์รับรู้ผ่านประสาทสัมผัส และ โลกแห่งแบบที่เป็นองค์ประกอบที่ทำให้วัตถุเป็นจริงในจินตนาการ ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของคัตรแมร์ที่มองว่าสถาปัตยกรรมไม่ควรเลียนแบบเพียงรูปลักษณ์ภายนอก แต่ควรเข้าใจถึงหลักการและแก่นแท้ที่อยู่เบื้องหลัง

คัตรแมร์ให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องประเภท ซึ่งไม่ใช่แบบจำลองที่ต้องเลียนแบบโดยตรง แต่เป็นหลักการพื้นฐานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย ดังที่คัตรแมร์กล่าวไว้ว่า ประเภท คือ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ตัวมันเองควรเป็นแบบจำลองหรือกฎสำหรับแบบจำลอง ทุกสิ่งต้องมาจากหลักการแรกเริ่ม (Di Palma, 2002, p. 47) เขามองว่า สถาปัตยกรรมเลียนแบบประเภทหรือแบบจำลองที่นำเสนอโดยธรรมชาติสู่งานศิลปะ และได้วางรากฐานแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประเภททางสถาปัตยกรรม โดยระบุว่า สถาปัตยกรรมดั้งเดิมหรือรากของรูปทรงเดิม (Archetype) มี 3 ประเภทหลัก ดังแสดงในภาพที่ 3 โดยสถาปัตยกรรมดั้งเดิมประกอบด้วย

1. ถ้ำ การตกแต่งภายในที่มืดทึบแสดงถึงศาสนา สถาปัตยกรรมของชาวอียิปต์
2. เต็นท์ โครงสร้างที่เบาและเคลื่อนที่ได้แสดงให้เห็นร่องรอยในโครงสร้างไม้ของชาวจีน
3. กระท่อม โครงสร้างเสาและทับหลัง เปลี่ยนเป็นหินและกลายเป็นต้นแบบของสถาปัตยกรรมกรีก

ในบทความเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมที่ได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือชื่อ Encyclopedie Methodique ในปี ค.ศ. 1788 คัตร์แมร์ยอมรับว่า ความหมายของคำว่า ลักษณะเฉพาะ ไม่ได้เป็นแนวคิดที่แปลกใหม่ โดยคำ ๆ นี้ ได้พัฒนาไปสู่สิ่งที่ซับซ้อนเกินกว่านิรุกติศาสตร์แบบดั้งเดิมหรือการศึกษาเกี่ยวกับที่มาของคำ จะสามารถระบุได้ ตัวอักษรมีที่มาจากคำจำกัดความของเครื่องหมายหรือรูปสลักบนหิน โลหะ กระดาษ หรือวัสดุอื่นใด แปรงทาสี ปากกาขนนก หรือเครื่องมืออื่นใด ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์อันโดดเด่นของสิ่งใด ในที่สุด ลักษณะเฉพาะ ก็หมายถึง สิ่งที่ประกอบขึ้นตามธรรมชาติของการเป็นลักษณะที่โดดเด่นและเฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละคน ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นบริบททางภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศ เศรษฐกิจของมนุษย์ และการไกล่เกลี่ยด้านสุนทรียศาสตร์ (Palma, 2002) ความคิดของเขามีส่วนช่วยในการซักถามเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรม แนวคิดเรื่องประเภทของเขามีรากฐานมาจากความเฉพาะเจาะจงของสถานที่และสถานการณ์ทางวัฒนธรรมวิธีการเชิงประวัติศาสตร์แบบใหม่ ผสมผสานการวิเคราะห์ข้อความต้นฉบับเข้ากับการวิจัยทางโบราณคดี เน้นความสำคัญของการจำแนกประเภท และบริบททางวัฒนธรรมในการทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น ซึ่งเป็นตัวกำหนดวิธีที่สร้างการรับรู้และการสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

ภาพที่ 3 สถาปัตยกรรมดั้งเดิมตามแนวคิดของคัตรแมร์ใน De l'architecture Egyptienne

คัตรแมร์ใช้วิธีการในการจำแนกให้เหตุผลเชิงประเภท (Typal reasoning) ซึ่งประกอบด้วย 4 กฎเกณฑ์ ได้แก่

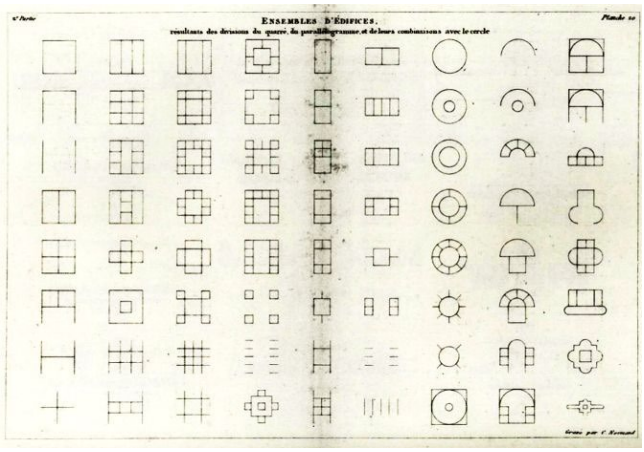
1. **เหตุผล (Reason)** - การพิจารณาความสมเหตุสมผลของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม โดยคัตรแมร์เชื่อว่า รูปแบบทางสถาปัตยกรรมควรมีเหตุผลที่สามารถอธิบายได้ ไม่ว่าจะเป็นจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ การใช้งาน หรือความงาม
2. **บรรทัดฐาน (Norm)** – การกำหนดมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของงานสถาปัตยกรรม โดยคัตรแมร์เสนอว่าบรรทัดฐานนี้ควรมาจากการศึกษาและทำความเข้าใจรูปแบบดั้งเดิม

3. **หลักการ (Principle)** - การระบุแนวคิดหรือกฎพื้นฐานที่ควบคุมการออกแบบ ซึ่งควรมีความสอดคล้องกับธรรมชาติและเหตุผล คัตรแมร์มองว่าหลักการทางสถาปัตยกรรมมีลักษณะเป็นสากลและไม่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา
4. **การแยกแยะ (Distinction)** - การจำแนกความแตกต่างระหว่างรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเข้าใจลักษณะเฉพาะและความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบเหล่านั้น

Jacoby (2015) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า วิธีการของคัตรแมร์มุ่งเน้นการทำความเข้าใจอาคารตามประเภทโดยพิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มากกว่าการจำแนกตามการใช้งานหรือลักษณะทางกายภาพเพียงอย่างเดียว คัตรแมร์ให้ความสำคัญกับการใช้นามธรรมเชิงไดอะแกรม (Abstraction and diagrams) เพื่อสะท้อนความสำคัญในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic significance) ขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่สื่อถึงเอกลักษณ์และความหมายทางสังคมและวัฒนธรรม ดังตัวอย่างการวิเคราะห์วิหารกรีกในมุมมองของคัตรแมร์ ซึ่งไม่ได้มองเพียงรูปแบบเสาและหลังคาทรงจั่ว แต่ยังพิจารณาความหมายเชิงสัญลักษณ์ในฐานะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และการแสดงออกถึงวัฒนธรรมกรีก วิธีการนี้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับมิติทางวัฒนธรรมและการตีความในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม (Palma, 2002)

ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์ (ค.ศ. 1760-1834) สถาปนิกและนักทฤษฎีชาวฝรั่งเศส ในศตวรรษที่ 19 ได้พัฒนา “วิธีการจัดระบบความรู้ทางสถาปัตยกรรม” แนวทางของเขามีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกรอบที่เป็นเหตุเป็นผลสำหรับการทำความเข้าใจและการออกแบบสถาปัตยกรรม โดยนำเสนอแนวคิดการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมที่เน้นการใช้เหตุผลเชิงไดอะแกรม (Diagrammatic reasoning) และการจัดระบบระเบียบ (Systematization) ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบทางกายภาพของอาคาร ในผลงานสำคัญของเขา Précis des leçons d'architecture (1802-1805) ได้พัฒนาระบบการออกแบบที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล ประโยชน์ใช้สอย และความประหยัด ซึ่งสะท้อนถึงอิทธิพลของแนวคิดยุคเรืองปัญญาที่เน้นเหตุผลและวิทยาศาสตร์ และสะท้อนถึงความพยายามในการสร้างภาษาทางสถาปัตยกรรมที่เป็นสากลและมีเหตุผล นอกจากนี้ ดูรองด์ยังให้ความสำคัญกับการแสดงภาพกราฟิกในการศึกษาและการแสดงระบบระเบียบ โดยในตำราของเขามีการใช้ภาพวาดและไดอะแกรมโดยละเอียดเพื่อแสดงหลักการทางสถาปัตยกรรม (Pevsner, 2023)

ในการจำแนกประเภทดูรองด์พัฒนาวิธีการโดยการสร้างตารางสี่เหลี่ยมขึ้นมาใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์การจัดวางองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมแยกองค์ประกอบพื้นฐาน (Elements) ของอาคารที่มีอยู่แล้ว เช่น เสา ทางเข้า บันได และอื่น ๆ และจัดเรียงองค์ประกอบเหล่านั้นอย่างเป็นระบบและได้สัดส่วน องค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวจะถูกจัดวางอยู่ในแนวแกนตั้งฉาก เสาจะถูกวางอยู่ที่จุดตัด ผนัง หรือแกน และช่องเปิดจะต้องอยู่ตรงกลางของหน่วยองค์ประกอบ โดยแยกรูปแบบของแปลน รูปด้าน ตามหลักการทางเรขาคณิตและความมีเหตุผลจากรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ซับซ้อนเพื่อใช้เป็นตัวแทนของหลักการของสถาปัตยกรรมที่จริงแท้ ดังแสดงในภาพที่ 4 ดูรองด์เชื่อว่า การออกแบบไม่ควรเริ่มต้นจากรูปแบบที่กำหนดไว้ล่วงหน้า แต่ควรเกิดจากการจัดเรียงองค์ประกอบพื้นฐานตามความต้องการเฉพาะของโครงการ ดังที่เขากล่าวไว้ว่า การประกอบกันของส่วนต่าง ๆ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดอาคาร การออกแบบ คือ การผสมผสานส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ให้เกิดความเหมาะสมกับจุดประสงค์ของอาคาร (Madrazo, 1994, p. 15)

ภาพที่ 4 De l'architecture égyptienne considérée dans son origine, ses principes et son goût, et comparée sous les mêmes rapports à l'architecture grecque
ที่มา: EDITION-ORIGINALE. COM

Madrazo (1994) ได้สรุปวิธีการของดูรองด์เป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้:

1. **การวางแกนหลักขององค์ประกอบ (Laying out the main axes)** กำหนดแกนหลักที่เป็นโครงร่างของอาคาร โดยคำนึงถึงทิศทาง การเข้าถึง และลำดับความสำคัญของพื้นที่
2. **การเพิ่มตาราง (grid) ของแกนรอง (Adding secondary grid axes)** เพิ่มแกนรองเพื่อสร้างตารางสี่เหลี่ยมที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ
3. **การวาดผนังตามแกน (Drawing walls along the axes)** วางผนังตามแกนที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างขอบเขตของพื้นที่และห้องต่าง ๆ
4. **การวางเสาภายในพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยผนัง (Placing columns within the walled spaces)** เพิ่มเสาที่จุดตัดของตารางภายในพื้นที่ เพื่อสร้างระบบโครงสร้างและการรับน้ำหนักที่เป็นระเบียบ
5. **การวาดผนัง ระเบียง บันได และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมอื่น ๆ ในมุมมองของแปลน (Drawing walls, galleries, stairs, and other architectural elements in plan view)** เพิ่มรายละเอียดของการออกแบบที่นอกเหนือจากผนังและเสาหลัก
6. **การสร้างรูปด้านและรูปตัดจากแบบแปลน (Creating elevations and sections from the plan)** พัฒนาแบบแปลนให้เป็นรูปด้านและรูปตัด โดยยึดหลักความสมมาตรและความเป็นระเบียบ

แนวคิดของดูรองด์มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนการออกแบบสถาปัตยกรรม จากการเลียนแบบรูปแบบดั้งเดิม (Classical models) ไปสู่การเรียนรู้หลักการพื้นฐานและการประยุกต์ใช้อย่างมีเหตุผล (Jacoby, 2015)

ก็อตฟรีต เซมเปอร์ (ค.ศ. 1803 - 1879) สถาปนิกและนักทฤษฎีชาวเยอรมัน ผู้มีส่วนสำคัญในทฤษฎีสถาปัตยกรรม งานของเซมเปอร์มีอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาประวัติศาสตร์นิยมและขบวนการศิลปะและหัตถกรรมในช่วงศตวรรษที่ 19 เซมเปอร์นำเสนอแนวคิดการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมที่เชื่อมโยงกับต้นกำเนิดทางวัตถุดิบและเทคนิคการก่อสร้างที่สะท้อนถึง องค์ประกอบพื้นฐานทางสถาปัตยกรรม (Architectural elements) ในผลงานสำคัญของเขา The Four Elements of Architecture

(1851) และ Der Stil (1860-1863) เซมเปอร์ได้พัฒนาทฤษฎีที่อธิบายกำเนิดของสถาปัตยกรรมผ่านองค์ประกอบพื้นฐานสี่ประการ ได้แก่ เตาไฟ (Hearth) หลังคา (Roof) การปิดล้อม (Enclosure) และเนินดิน (Mound) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงกับเทคนิคการก่อสร้างและวัสดุเฉพาะ ทฤษฎีของเซมเปอร์มีรากฐานมาจากการศึกษาทางชาติพันธุ์วิทยาและโบราณคดี โดยเซมเปอร์เชื่อว่า สถาปัตยกรรมพัฒนามาจากรูปแบบดั้งเดิมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เซมเปอร์กล่าวว่า ความจำเป็นทางเทคนิค มาตรฐานทางสังคม และแนวทางทางศิลปะล้วนเป็นปัจจัยที่กำหนดรูปแบบทางสถาปัตยกรรม (Mallgrave & Herrmann, 1989, p. 102)

แนวคิดสำคัญของเซมเปอร์ที่แตกต่างจากคัตรแมร์และดูรองด์ คือ การมองสถาปัตยกรรมผ่านมิติทางวัฒนธรรมและการผลิต (Cultural and material production) เขามองว่าเทคนิคการก่อสร้างพื้นฐานทั้งสี่ประการนั้นมีความเชื่อมโยงกับงานฝีมือ (Crafts) ที่มีมาแต่ดั้งเดิม ได้แก่ เซรามิก (Ceramics) สำหรับเตาไฟ ก่ออิฐ (Masonry) สำหรับระเบียง ช่างไม้ (Carpentry) สำหรับหลังคา และสิ่งทอ (Textiles) สำหรับการปิดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตและวัสดุในการกำหนดรูปแบบทางสถาปัตยกรรม Ballestrem and Gleiter (2019) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เซมเปอร์มองวัสดุและเทคนิคไม่เพียงแต่ในแง่ของการใช้งานเท่านั้น แต่ยังในแง่ของความหมายเชิงสัญลักษณ์และการแสดงออกทางวัฒนธรรมอีกด้วย เช่น การมองว่าผ้าม่านที่ใช้ในการแบ่งพื้นที่ในเต็นท์ของชนเผ่าดั้งเดิมนั้นได้พัฒนากลายเป็นผนังในสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ซึ่งแม้จะเปลี่ยนวัสดุจากผ้าเป็นอิฐหรือหิน แต่ยังคงความหมายเชิงสัญลักษณ์ของการแบ่งพื้นที่ไว้

การจำแนกประเภทของเซมเปอร์จึงให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบ วัสดุ เทคนิค และความหมายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการมองสถาปัตยกรรมในมิติที่ซับซ้อนและลึกซึ้งกว่าการจำแนกตามรูปแบบหรือการใช้งานเพียงอย่างเดียว

โดยองค์ประกอบพื้นฐานทั้งสี่ประการ เซมเปอร์ได้ระบุไว้ดังนี้

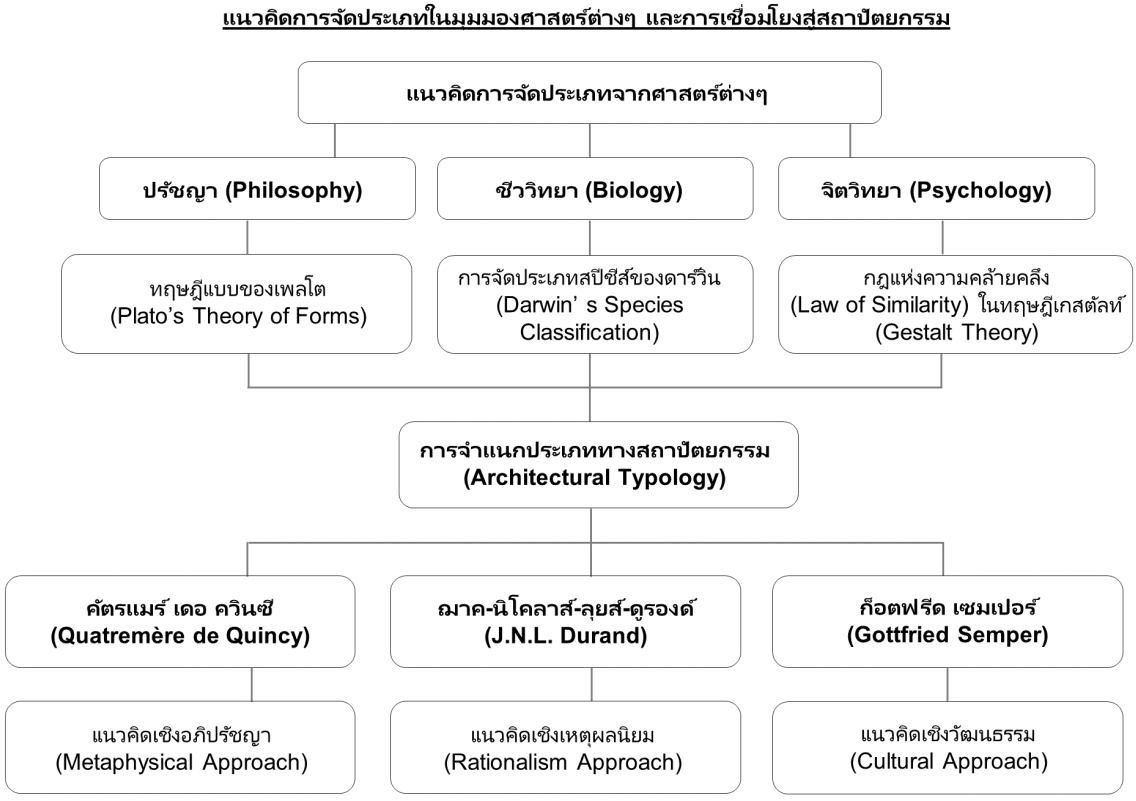
องค์ประกอบที่ 1 เตาไฟ กฎของสิ่งล้อมรอบ แสดงถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของสถาปัตยกรรม ซึ่งเตาไฟเป็นสัญลักษณ์ของแนวคิดเรื่องสิ่งล้อมรอบ เป็นรากฐานของสถาปัตยกรรม จุดเน้นที่ให้ความอบอุ่น ความคุ้มครอง และความปลอดภัยเป็นสัญลักษณ์ของเตาไฟ ทำหน้าที่เป็นรากฐานในการกำหนดพื้นที่และสร้างความรู้สึกของสถานที่เป็นหลักการทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญที่กำหนดรูปแบบและการใช้พื้นที่ในอาคารทั้งสมัยใหม่และโบราณ

องค์ประกอบที่ 2 หลังคา กฎของการกำบัง แสดงถึงองค์ประกอบที่ทำหน้าที่ป้องกัน ความสำคัญของหลังคาซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของสถาปัตยกรรมที่นอกเหนือจากการใช้งานเป็นที่บังลมแล้ว หลังคายังแสดงถึงความปลอดภัยอีกด้วย รวมถึงเป็นการกำหนดรูปร่างทั่วไปของอาคารและทำหน้าที่เป็นปัจจัยร่วมที่เชื่อมโยงส่วนประกอบอื่น ๆ ทั้งหมดเข้าด้วยกัน

องค์ประกอบที่ 3 การปิดล้อม กฎของการหุ้ม แสดงถึงการกำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่ เป็นเปลือกที่ห่อหุ้มโครงสร้าง การหุ้มภายนอกของอาคารเป็นองค์ประกอบสำคัญของการแสดงออกทางสถาปัตยกรรมมากกว่าเป็นเพียงการตกแต่งเท่านั้น ความหมาย เอกลักษณ์ และความสำคัญทางวัฒนธรรมได้รับการสื่อสารผ่านการเลือกใช้วัสดุ พื้นผิว และลวดลายของการหุ้ม การหุ้มเป็นหลักการทางสถาปัตยกรรมพื้นฐานที่ทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันที่กำหนดลักษณะการใช้งานและความสวยงามของอาคาร

องค์ประกอบที่ 4 เนินดิน กฎของการวางรากฐาน แสดงถึงฐานรากหรือระนาบพื้นดินที่สถาปัตยกรรมนั้นตั้งอยู่ ความสำคัญของฐานหรือฐานรากของอาคาร คือ เป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรมกับโลกและบริเวณโดยรอบ สร้างความมั่นคง อายุยืน และความสมบูรณ์ของอาคาร และทำหน้าที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน ฐานเป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดรูปแบบการออกแบบและการดำเนินงานโดยรวมของอาคาร อาจเป็นพื้นยกสูง เสาเข็ม หรือฐานที่มั่นคงก็ได้

การอธิบายองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของเซมเปอร์ เริ่มต้นด้วยเตาไฟ เขาให้เหตุผลว่า เป็นองค์ประกอบทางศีลธรรมของสถาปัตยกรรม และดึงความหมายของไฟมาสู่วัฒนธรรมโบราณ เช่น เมื่อใช้ในการถวายเครื่องบูชาบนแท่นบูชาศักดิ์สิทธิ์ และสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้อง เซมเปอร์อธิบายว่า พันธมิตรและสนธิสัญญาแรกจะเกิดขึ้นรอบกองไฟ ครอบครัวจะมารวมตัวกันหลังจากล่าสัตว์และนั่งกินรอบกองไฟ ดังนั้นเขาจึงสรุปว่า เตาไฟเป็นจุดสนใจอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างเป็นระเบียบและเป็นรูปเป็นร่าง จากนั้นเซมเปอร์อธิบายถึงการก่อตัวของสิ่งล้อมรอบ เนินดิน และหลังคา โดยระบุว่า สิ่งเหล่านี้มาเพื่อปกป้องเตาไฟจากพลังทั้งสามแห่งธรรมชาติ จากข้างต้นจึงยิ่งเน้นย้ำว่า เซมเปอร์พยายามเสนอกรอบแนวคิดแบบองค์รวมสำหรับการทำความเข้าใจและการสร้างพื้นที่ที่มีความหมาย และเป็นความพยายามที่จะสร้างภาษาสากลในการจำแนกองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมแทนการชี้ชัดไปที่รูปแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทางสถาปัตยกรรมเพื่อเชื่อมโยงระหว่าง การใช้งาน รูปแบบ และการให้ความหมาย

ภาพที่ 5 แผนภาพสรุปแนวคิดการจัดประเภทจากศาสตร์ต่าง ๆ สู่สถาปัตยกรรม

วิธีการศึกษา

1. ทบทวนวรรณกรรม

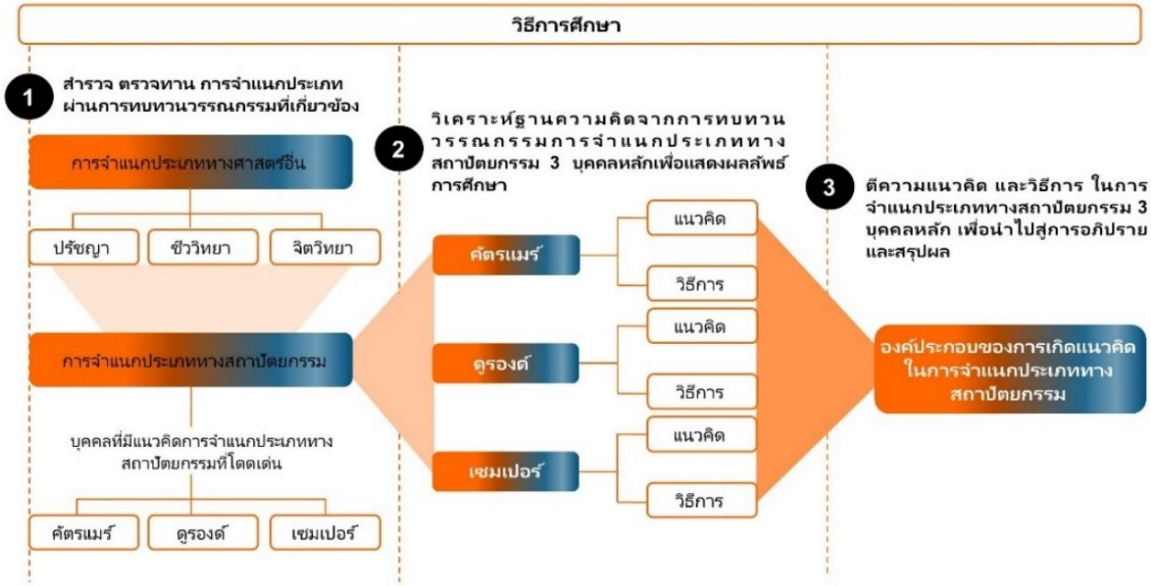
ศึกษาแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประเภททางศาสตร์อื่นที่มีอิทธิพลต่อการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม คือ ปรัชญา ชีววิทยา และจิตวิทยา และศึกษาแนวคิดการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมของบุคคลที่มีความโดดเด่นในเรื่องนี้ 3 บุคคลหลัก คือ คัตรแมร์ เดอ ควินซี, ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์ และก็อตฟรีด เซมเปอร์

2. วิเคราะห์ข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรมการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม 3 บุคคลหลัก นำไปสู่การแยกแยะให้เห็นแนวคิดและวิธีการของแต่ละบุคคลในการจำแนกประเภท เพื่อแสดงผลการศึกษา

3. สรุปและอภิปรายผล

แยกองค์ประกอบของแนวคิดและวิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม 3 บุคคลหลัก เพื่อสรุปให้เห็นองค์ประกอบการเกิดแนวคิดในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม เพื่ออภิปรายผลและสรุป

ภาพที่ 6 วิธีการศึกษา

ผลการศึกษา

แนวคิดและวิธีการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม

การจัดประเภทมีความสำคัญในการศึกษาสถาปัตยกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ องค์ประกอบและความหมายของงานสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะในช่วงยุคเรืองปัญญาที่แนวคิดทางวิทยาศาสตร์มีอิทธิพลต่อกระบวนการคิด และการจัดระบบความรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาทฤษฎีการจำแนกประเภทในศาสตร์ทางสถาปัตยกรรม ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมของบุคคลสำคัญทั้ง 3 ท่าน มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิด

คัตรแมร์ เดอ ควินซี

จากการศึกษาแนวคิดในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมของคัตรแมร์ ซึ่งมีรากฐานจากศาสตร์ทางมานุษยวิทยา และอภิปรัชญา ดังที่คัตรแมร์กล่าวไว้ว่า ประเภท คือ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ตัวมันเองควรเป็นแบบจำลองหรือกฎสำหรับแบบจำลอง ทุกสิ่งต้องมาจากหลักการแรกเริ่ม (Palma, 2002, p. 47) จึงพบว่า สามารถอธิบายโดยการแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเชิงกายภาพ ที่เป็นการเชื่อมโยงสถาปัตยกรรมที่ต้องการพิจารณากับสถาปัตยกรรมต้นแบบที่สะท้อนรากของรูปทรงดั้งเดิม 3 ประเภท คือ ถ้ำ เต้นท์ และกระท่อม และองค์ประกอบเชิงบริบททางสังคม วัฒนธรรม ที่เชื่อมโยงถึงหลักการและแก่นแท้ที่อยู่เบื้องหลังการเกิดขึ้นของสถาปัตยกรรมนั้น ๆ ทั้งในแง่ของรูปร่าง รูปทรง คุณลักษณะและการใช้งาน ดังแสดงในภาพที่ 3

ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์

จากการศึกษาพบว่า การจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมของดูรองด์เน้นการพิจารณาองค์ประกอบทางกายภาพ และการจำแนกตามโครงสร้างขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมนั้น ๆ มากกว่าการพิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นการนำเอาองค์ประกอบพื้นฐานต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมที่มีอยู่เดิมมาแยกและจัดเรียงให้เป็นระบบ ที่แม้จะทำการแยกและจัดเรียงบนพื้นฐานของการใช้ประโยชน์ซึ่งมีนัยยะของบริบททางวัฒนธรรมและมีรากความคิดจากกลุ่มเหตุผลนิยม แต่ยังเห็นได้ชัดว่าเน้นที่การพิจารณาทางกายภาพเป็นหลัก

ก็อตฟรีด เซมเปอร์

จากการศึกษาแนวคิดการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมของเซมเปอร์ ซึ่งมีฐานคิดจากศาสตร์ทางมานุษยวิทยา พบว่า สามารถอธิบายโดยการแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเชิงกายภาพและองค์ประกอบเชิงบริบททางสังคม วัฒนธรรมเช่นเดียวกับคัตรแมร์ โดยเซมเปอร์แยกองค์ประกอบพื้นฐานทางสถาปัตยกรรมออกจากกัน และพิจารณาเทคนิคการก่อสร้าง วัสดุท้องถิ่นและหน้าที่ที่เกิดขึ้นจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในช่วงเวลานั้น ๆ เพื่อสร้างสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนขององค์ประกอบเชิงกายภาพของสถาปัตยกรรมใด ๆ

วิธีการ

คัตรแมร์ เดอ ควินซี

คัตรแมร์ใช้วิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมโดยมีกฎเกณฑ์ 4 ข้อ ได้แก่

1) **เหตุผล** การพิจารณาความสมเหตุสมผลของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม
2) **บรรทัดฐาน** การกำหนดมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของงานสถาปัตยกรรม
3) **หลักการ** การระบุแนวคิดหรือกฎพื้นฐานที่ควบคุมการออกแบบ ซึ่งควรมีความสอดคล้องกับธรรมชาติและเหตุผล
4) **การแยกแยะ** การจำแนกความแตกต่างระหว่างรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเข้าใจลักษณะเฉพาะและความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบเหล่านั้น

ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์

ดูรองด์ใช้วิธีการใช้เหตุผลเชิงประเภทผ่านตารางสี่เหลี่ยม ซึ่งเป็นระบบการจัดเรียงองค์ประกอบของอาคารตามหลักการทางเรขาคณิตและความมีเหตุผล โดยเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) **การวางแกนหลักขององค์ประกอบ** กำหนดแกนหลักที่เป็นโครงร่างของอาคาร โดยคำนึงถึงทิศทางการเข้าถึง และลำดับความสำคัญของพื้นที่
2) **การเพิ่มตารางของแกนรอง** แกนรองเพื่อสร้างตารางสี่เหลี่ยมที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ
3) **การวาดผนังตามแกน** ผนังตามแกนที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างขอบเขตของพื้นที่และห้องต่าง ๆ
4) **การวางเสาภายในพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยผนัง** เสาที่จุดตัดของตารางภายในพื้นที่ เพื่อสร้างระบบโครงสร้างและการรับน้ำหนักที่เป็นระเบียบ
5) **การวาดผนัง ระเบียง บันได และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมอื่น ๆ ในมุมมองของแปลน** เพิ่มรายละเอียดของการออกแบบที่นอกเหนือจากผนังและเสาหลัก
6) **การสร้างรูปด้านและรูปตัดจากแบบแปลน**

ก็อตฟรีด เซมเปอร์

เซมเปอร์มีวิธีการจำแนกตามเทคนิคการก่อสร้างที่สำคัญสี่ประการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบพื้นฐานของสถาปัตยกรรม ดังนี้

1) **เตาไฟ** เตาไฟเป็นศูนย์กลางทางศีลธรรมและสังคมของบ้าน เป็นจุดรวมตัวของครอบครัวและเป็นสัญลักษณ์ของความอบอุ่นและการปกป้อง เชื่อมโยงกับเทคนิคการทำเซรามิกเชื่อมโยงกับการควบคุมไฟและการสร้างภาชนะสำหรับการปรุงอาหารและพิธีกรรม
2) **หลังคา** หลังคาเป็นองค์ประกอบที่ปกป้องจากธรรมชาติและกำหนดรูปทรงภายนอกของอาคาร เชื่อมโยงกับเทคนิคงานไม้พัฒนามาจากการสร้างโครงสร้างหลังคาและระบบรับน้ำหนัก ซึ่งต้องการความเข้าใจเรื่องแรงและการถ่ายน้ำหนัก
3) **การปิดล้อม** การปิดล้อมทำหน้าที่แบ่งพื้นที่และสร้างความเป็นส่วนตัว เช่น ผนัง ที่เซมเปอร์เชื่อว่าผนังมีต้นกำเนิดจากผ้าม่านและเสื่อที่ใช้แบ่งพื้นที่ในเต็นท์ดั้งเดิม ซึ่งเชื่อมโยงกับเทคนิคการถักทอ แม้ว่าในภายหลังจะพัฒนาเป็นผนังอิฐหรือหิน แต่ยังคงหลักการพื้นฐานและความหมายเชิงสัญลักษณ์ของการแบ่งและห่อหุ้มพื้นที่
4) **เนินดิน** หรือกฎของการวางรากฐาน เช่น ระเบียงหรือฐานที่ยกสูงเป็นการปรับระดับพื้นที่และแยกอาคารออกจากพื้นดิน ซึ่งเชื่อมโยงกับเทคนิคการก่ออิฐพัฒนามาจากการสร้างกำแพงและโครงสร้างรับน้ำหนัก ซึ่งมีความทนทานและมั่นคง

เปรียบเทียบแนวคิดและวิธีการของทั้งสามบุคคล

เมื่อเปรียบเทียบแนวคิดและวิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมของทั้งสามบุคคล พบความแตกต่างและความเชื่อมโยง ดังนี้

1) รากฐานความคิด

คัตรแมร์ มีรากฐานความคิดจากอภิปรัชญา (Metaphysics) ของเพลโตและมานุษยวิทยา มองว่าประเภททางสถาปัตยกรรมเป็นแนวคิดที่เป็นนามธรรมและเป็นหลักการพื้นฐานที่ไม่ขึ้นกับรูปแบบที่เป็นรูปธรรม ซึ่งมีความ

คล้ายคลึงกับเซมเปอร์ ที่มีฐานคิดจากปรัชญาทางมานุษยวิทยา โดยมองว่าสถาปัตยกรรมพัฒนามาจากความต้องการพื้นฐานและเงื่อนไขทางวัฒนธรรมของมนุษย์

แตกต่างจากดูรองด์ ที่มีฐานคิดจากปรัชญาเหตุผลนิยมอย่างชัดเจน โดยมองสถาปัตยกรรมในแง่ของความมีเหตุผล ประโยชน์ใช้สอย และความประหยัด

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบแนวคิดและวิธีการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม: รากฐานความคิด

นักคิด	รากฐานความคิด	การประยุกต์ใช้ในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม	ตัวอย่างที่แสดงถึงอิทธิพลของรากฐานความคิด
คัตรแมร์ เดอ ควินซี	อภิปรัชญา (Metaphysics) และมานุษยวิทยา	คัตรแมร์ มองว่า"ประเภท"เป็นแนวคิดนามธรรมที่อยู่เหนือรูปแบบทางกายภาพ สถาปัตย-กรรมต้องเลียนแบบหลักการในธรรมชาติ ไม่ใช่รูปลักษณ์ภายนอก	การวิเคราะห์วิหารกรีกของคัตรแมร์ไม่ได้มุ่งเน้นที่รูปแบบเสาและหลังคาทรงจั่วแต่พิจารณาความหมายเชิงสัญลักษณ์ของวิหารในฐานะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และการสะท้อนวัฒนธรรมกรีก
ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์	เหตุผลนิยม (Rationalism)	วิธีการแยกองค์ประกอบและจัดระบบตามหลักเรขาคณิต เน้นความเป็นเหตุเป็นผลและประสิทธิภาพในการออกแบบ	ระบบตารางสี่เหลี่ยม (Grid) ของดูรองด์ที่ใช้จัดวางองค์ประกอบสถาปัตยกรรม แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ที่เน้นความเป็นระบบและความสามารถในการทำซ้ำ
ก็อตฟรีด เซมเปอร์	มานุษยวิทยา (Anthropology)	เชื่อมโยงองค์ประกอบสถาปัตย-กรรมกับเทคนิคการก่อสร้าง พื้นฐานและบริบททางวัฒนธรรม	การเสนอว่า “ผนังมีต้นกำเนิดจากผืนผ้า” ที่ใช้แบ่งพื้นที่ในพิธีกรรมดั้งเดิม สู่การพัฒนาเป็น façade สถาปัตยกรรม

2) มุมมองต่อประเภท

คัตรแมร์ มองประเภทเป็นหลักการที่เป็นนามธรรม ไม่ใช่แบบจำลองที่ต้องเลียนแบบโดยตรง แต่เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย

ดูรองด์ มองประเภทเป็นระบบขององค์ประกอบที่สามารถจัดเรียงได้ตามหลักการทางเรขาคณิตและความมีเหตุผล เน้นความเป็นระบบและการทำซ้ำได้

เซมเปอร์ มองประเภทเป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากความต้องการพื้นฐานและเทคนิคการก่อสร้างดั้งเดิม มีความเชื่อมโยงกับวัสดุ เทคนิค และบริบททางวัฒนธรรม

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบแนวคิดและวิธีการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม: มุมมองต่อประเภท

นักคิด	มุมมองต่อประเภท	การประยุกต์ใช้ในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม	ตัวอย่างที่แสดงถึงอิทธิพลของรากฐานความคิด
คัตรแมร์ เดอ ควินซี	ประเภทเป็นหลักการนามธรรม ไม่ใช่แบบจำลองที่ต้องเลียนแบบโดยตรง	การวิเคราะห์ประเภททางสถาปัตยกรรมคือกระบวนการค้นหา ‘หลักการพื้นฐาน’ ที่อยู่เบื้องหลังความหลากหลายของรูปแบบ โดยไม่จำกัดอยู่เพียงบริบททางวัฒนธรรมหรือยุคสมัยใดยุคสมัยหนึ่ง	การตีความใหม่ของหลักการดั้งเดิมแทนการลอกเลียนรูปแบบ ดังจะเห็นได้จากผลงานสถาปัตยกรรมนีโอคลาสสิกที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของเขา
ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์	ประเภทเป็นระบบขององค์ประกอบที่สามารถจัดเรียงได้ตามหลักเรขาคณิตและแบบแผนที่ทำซ้ำได้จากองค์ประกอบพื้นฐาน	วิเคราะห์โดยแยกองค์ประกอบทางกายภาพและศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง	การออกแบบที่เน้นประสิทธิภาพและความเรียบง่าย เป็นรากฐานของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่เน้นหลักการ "รูปทรงตามหน้าที่ใช้สอย" (Form follows function)
ก็อตฟรีด เซมเปอร์	ประเภทเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างวัสดุ เทคนิค และบริบททางวัฒนธรรม	วิเคราะห์โดยพิจารณาองค์ประกอบพื้นฐานทางสถาปัตยกรรมในความสัมพันธ์กับเทคนิคการก่อสร้างดั้งเดิม	การออกแบบที่ให้ความสำคัญกับสัจจะวัสดุ

3) วิธีการวิเคราะห์

คัตรแมร์ ใช้การวิเคราะห์เชิงวาทกรรมและการตีความทางประวัติศาสตร์ เน้นความเข้าใจในระดับแนวคิดและหลักการ

ดูรองด์ ใช้การวิเคราะห์เชิงกราฟิกและการจำแนกตามองค์ประกอบทางกายภาพ เน้นความชัดเจนและความเป็นระบบในการจัดการความรู้

เซมเปอร์ ใช้การวิเคราะห์เชิงมานุษยวิทยาและวัฒนธรรม เน้นความเข้าใจในกระบวนการผลิตและความหมายทางบริบทวัฒนธรรม

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบแนวคิดและวิธีการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม: วิธีการวิเคราะห์

นักคิด	วิธีการหลัก	กลไกการวิเคราะห์	ตัวอย่างการประยุกต์ใช้
คัตรแมร์ เดอ ควินซี	การให้เหตุผลเชิงประเภท (Typal reasoning)	การวิเคราะห์ประเภททางสถาปัตยกรรมคือกระบวนการค้นหา ‘หลักการพื้นฐาน’ ที่อยู่เบื้องหลังความหลากหลายของรูปแบบ โดยไม่จำกัดอยู่	การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมดั้งเดิม 3 ประเภท (ถ้ำ, เต็นท์, กระท่อม) เพื่อค้นหาหลักการพื้นฐานที่แสดงออกในสถาปัตยกรรมอียิปต์, จีน และกรีก วิธีนี้เน้นการ

นักคิด	วิธีการหลัก	กลไกการวิเคราะห์	ตัวอย่างการประยุกต์ใช้
		เพียงบริบททางวัฒนธรรมหรือยุคสมัยใดยุคสมัยหนึ่ง	ค้นหาความเชื่อมโยงเชิงแนวคิดมากกว่าความคล้ายคลึงทางกายภาพ
ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์	การวิเคราะห์เชิงเรขาคณิตผ่านตารางสี่เหลี่ยม (Grid) หรือ ไดอะแกรม (Diagram)	กระบวนการ 6 ขั้นตอน ตั้งแต่การวางแกนหลัก การเพิ่มตาราง การวางผนัง การวางเสา เป็นต้น	การวิเคราะห์และออกแบบอาคารโดยใช้ตารางสี่เหลี่ยมเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบองค์ประกอบ วิธีนี้ทำให้การออกแบบสถาปัตยกรรมเป็นกระบวนการที่มีเหตุและผล และสามารถทำซ้ำขั้นตอนหลักการพื้นฐานได้
ก็อตฟรีด เซมเปอร์	การวิเคราะห์ตามองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ	เชื่อมโยงองค์ประกอบ (เตาไฟ, หลังคา, การปิดล้อม, เนินดิน) กับเทคนิคและวัสดุดั้งเดิม (เซรามิก, งานไม้, สิ่งทอ, การก่ออิฐ)	การวิเคราะห์องค์ประกอบของสถาปัตยกรรมที่มีความเชื่อมกับวัสดุท้องถิ่นและรากฐานทางวัฒนธรรม

4) ความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

คัตรแมร์ ให้ความสำคัญกับบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในการกำหนดประเภททางสถาปัตยกรรม แต่เน้นที่หลักการและแนวคิดที่เป็นสากล

ดูรองด์ ให้ความสำคัญน้อยกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม แต่เน้นที่ความเป็นเหตุเป็นผลและประโยชน์ใช้สอยที่เป็นสากล

เซมเปอร์ ให้ความสำคัญอย่างมากกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ในแง่มุมว่าสถาปัตยกรรมเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมและมีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้คน

5) อิทธิพลต่อทฤษฎีสถาปัตยกรรมในเวลาต่อมา

คัตรแมร์ มีอิทธิพลต่อทฤษฎีเกี่ยวกับความหมายและสัญลักษณ์ในสถาปัตยกรรม รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม

ดูรองด์ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (Modernism) และการออกแบบที่เน้นความเป็นเหตุเป็นผลและประสิทธิภาพ

เซมเปอร์ มีอิทธิพลต่อทฤษฎีวัสดุศาสตร์ (Material theory) และแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการก่อสร้าง วัสดุ และการแสดงออกทางสถาปัตยกรรม

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบแนวคิดและวิธีการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม: อิทธิพลต่อทฤษฎีสถาปัตยกรรมในเวลาต่อมา

นักคิด	กลุ่มที่ได้รับอิทธิพล	ลักษณะของอิทธิพล	ตัวอย่างที่แสดงถึงรูปธรรมของอิทธิพล
คัตรแมร์ เดอ ควินซี	นักทฤษฎีกลุ่มนีโอ-เรชันนาลิสม์และสถาปัตยกรรมหลังสมัยใหม่	อิทธิพลด้านแนวคิดเรื่องความหมายและสัญลักษณ์ในสถาปัตยกรรม	แนวคิดของอัลโด รอสซี (Aldo Rossi) เกี่ยวกับ "สถาปัตยกรรมแห่งเมือง" (The Architecture of the City) ที่นำแนวคิดเรื่องประเภทไปพัฒนาต่อในการวิเคราะห์เมืองและระบบโครงสร้างทางสังคม
ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์	สถาปนิกกลุ่มสมัยใหม่ (Modernists)	อิทธิพลด้านกระบวนการออกแบบที่เป็นระบบและมีเหตุผล	เลอ คอร์บูซิเอร์ (Le Corbusier) และกลุ่มสถาปนิกสมัยใหม่นำแนวคิดเชิงระบบและตารางกริดมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบโดยเฉพาะระบบโมดูลาร์ (Modular system) ที่เป็นมาตรฐานในการออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่
ก็อตฟรีด เซมเปอร์	กลุ่มสถาปนิกวัสดุนิยม (Materialists)	อิทธิพลด้านแนวคิดเรื่องสัจจะวัสดุและความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกับเทคนิคการก่อสร้างและบริบทวัฒนธรรม	งานของวิลเลียม มอร์ริส (William Morris) และแฟรงค์ ลอยด์ ไรท์ (Frank Lloyd Wright) ที่เน้นความสัตย์จริงของวัสดุและการออกแบบที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวัสดุ

Jacoby (2015) ได้สรุปว่า ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างแนวคิดของทั้งสามบุคคลสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายในการมองและทำความเข้าใจสถาปัตยกรรม คัตรแมร์เน้นมิติทางปรัชญาและประวัติศาสตร์ ดูรองด์เน้นมิติทางเทคนิคและเหตุผล ในขณะที่เซมเปอร์เน้นมิติทางวัฒนธรรมและการผลิต ความแตกต่างเหล่านี้ไม่ได้หมายความว่าแนวคิดใดถูกต้องหรือสมบูรณ์กว่ากัน แต่เป็นมุมมองที่เติมเต็มซึ่งกันและกัน และให้ความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในมิติต่าง ๆ

การสรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาแนวคิดและวิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมของคัตรแมร์ เดอ ควินซี, ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์, และก็อตฟรีด เซมเปอร์ สามารถสรุปองค์ประกอบของการเกิดแนวคิดในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมได้ 2 ลักษณะหลัก คือ องค์ประกอบเชิงนามธรรม (Abstract components) และองค์ประกอบเชิงกายภาพ (Physical components)

องค์ประกอบเชิงนามธรรม

โดยองค์ประกอบเชิงนามธรรมที่พบภายใต้แนวคิด หลักการ และวิธีการของทั้ง 3 ท่าน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 มิติ ดังนี้

1) **มิติด้านความหมายเชิงสัญลักษณ์** ทั้งคัตรแมร์และเซมเปอร์ให้ความสำคัญกับความหมายเชิงสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรม โดยมองว่ารูปแบบทางสถาปัตยกรรมไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการทางกายภาพแต่ยังสื่อความหมายทางวัฒนธรรมและสังคม
2) **มิติด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม** การจำแนกประเภทของคัตรแมร์และเซมเปอร์พิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นการมองสถาปัตยกรรมในมิติที่กว้างและลึกซึ้ง ส่วนดูรองด์ แม้จะไม่ชัดเจนนักแต่พบว่า มีการพิจารณาถึงประโยชน์ใช้สอยที่เกิดขึ้นจากบริบททางวัฒนธรรมนั้น ๆ

ข้อสังเกตที่สำคัญคือ แนวคิดเชิงนามธรรมในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมนั้นมุ่งเน้นการทำความเข้าใจให้ความสำคัญกับเหตุผลและความหมายที่อยู่ภายใต้รูปแบบทางสถาปัตยกรรม มากกว่าวิธีการสร้างหรือลักษณะทางกายภาพเพียงอย่างเดียว

องค์ประกอบเชิงกายภาพ

องค์ประกอบเชิงกายภาพเกี่ยวข้องกับลักษณะทางรูปทรง โครงสร้าง และการจัดองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่สามารถสังเกตและวัดได้ โดยสามารถสรุปได้จากเกณฑ์และวิธีการในการจำแนกประเภทของแต่ละท่าน ดังนี้

1) **รากของรูปทรงเดิม** ของคัตรแมร์ที่เป็นกรอบในการพิจารณาลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมใด ๆ
2) **ระบบเรขาคณิตและการจัดองค์ประกอบ** แนวคิดของดูรองด์เน้นการใช้ตารางสี่เหลี่ยม และหลักการทางเรขาคณิตในการจัดองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นการสร้างระบบที่เป็นเหตุเป็นผลและสามารถทำซ้ำได้
3) **วัสดุและเทคนิคการก่อสร้าง** เซมเปอร์ให้ความสำคัญกับวัสดุและเทคนิคการก่อสร้างในการกำหนดรูปแบบทางสถาปัตยกรรม โดยมองว่าวัสดุและเทคนิคมีความสัมพันธ์กับรูปทรงและการแสดงออกทางสถาปัตยกรรม
4) **การใช้งานและประโยชน์ใช้สอย** ดูรองด์เน้นความสำคัญของการใช้งานและประโยชน์ใช้สอยในการกำหนดรูปแบบทางสถาปัตยกรรม โดยมองว่าสถาปัตยกรรมควรตอบสนองความต้องการทางการใช้งานอย่างมีเหตุผลและประสิทธิภาพ

การบูรณาการองค์ประกอบทั้งสองลักษณะ แม้ว่าเราสามารถแยกองค์ประกอบในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมออกเป็นเชิงนามธรรมและเชิงกายภาพ แต่ในความเป็นจริง องค์ประกอบทั้งสองประเภทมีความเชื่อมโยงและไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างสมบูรณ์ ดังที่ Forty and Forty (2000) ได้อธิบายว่า สถาปัตยกรรมเป็นทั้งผลงานทางกายภาพและผลงานทางวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากการบูรณาการระหว่างแนวคิด เทคนิค และบริบทการบูรณาการองค์ประกอบทั้งสองลักษณะจะนำไปสู่การจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง โดยเฉพาะในการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมหลังสมัยใหม่ (Postmodern architecture) ที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย ทั้งในแง่

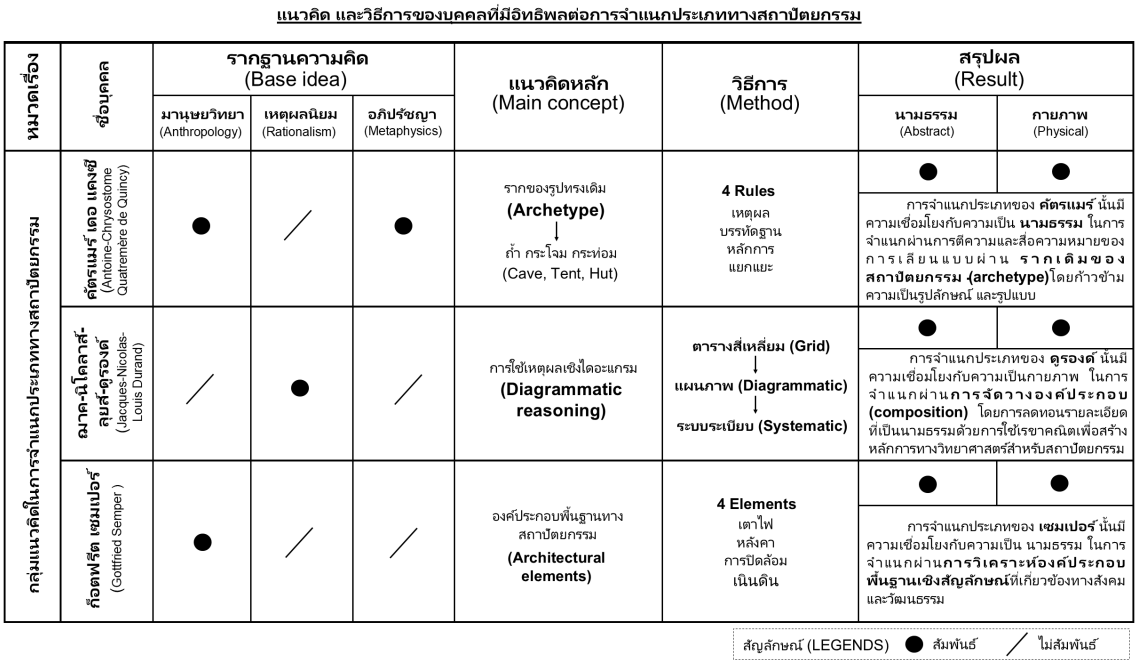
ของรูปแบบ ความหมาย และการใช้งาน (Jarvis, 1998) การศึกษาแนวคิดและวิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมของทั้งสามบุคคลจึงช่วยให้เราเข้าใจรากฐานของทฤษฎีสถาปัตยกรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และตีความงานสถาปัตยกรรมในบริบทร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังช่วยให้เห็นถึงพัฒนาการของแนวคิดทางสถาปัตยกรรมที่มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีในแต่ละยุคสมัย

แนวทางการประยุกต์ใช้ในบริบทร่วมสมัย

การเข้าใจองค์ประกอบของการเกิดแนวคิดในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมทั้งในเชิงนามธรรมและเชิงกายภาพ มีประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ในบริบทร่วมสมัย 3 ประการ คือ

1) **การวิเคราะห์และการวิพากษ์งานสถาปัตยกรรม** การเข้าใจองค์ประกอบในการจำแนกประเภทช่วยให้สามารถวิเคราะห์และวิพากษ์งานสถาปัตยกรรมได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้ง โดยพิจารณาทั้งลักษณะทางกายภาพและความหมายเชิงนามธรรม
2) **การอนุรักษ์และการฟื้นฟูมรดกทางสถาปัตยกรรม** การเข้าใจคุณค่าและความหมายของประเภททางสถาปัตยกรรมช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการฟื้นฟูมรดกทางสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะในการรักษาความสมดุลระหว่างการรักษาลักษณะดั้งเดิมและการปรับให้เหมาะสมกับการใช้งานในปัจจุบัน
3) **การออกแบบและการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย** การเข้าใจรากฐานและหลักการของประเภททางสถาปัตยกรรมช่วยให้สถาปนิกสามารถสร้างสรรค์งานที่มีความเชื่อมโยงกับบริบทและมีความหมายทางวัฒนธรรม โดยไม่จำเป็นต้องเลียนแบบรูปแบบดั้งเดิมอย่างตรงไปตรงมา

โดยสรุป การศึกษาแนวคิดและวิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมของคัตรแมร์ เดอ ควินซี, ฌาค-นิโคลาส์-ลุยส์-ดูรองด์, และก็อตฟรีด เซมเปอร์ ช่วยให้เห็นถึงความหลากหลายและความซับซ้อนของมุมมองที่มีต่อสถาปัตยกรรม ซึ่งยังคงมีความเกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจและการปฏิบัติทางสถาปัตยกรรมในบริบทร่วมสมัย การเข้าใจองค์ประกอบของการเกิดแนวคิดในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมทั้งในเชิงนามธรรมและเชิงกายภาพ จะช่วยให้เราสามารถคลี่คลายความซับซ้อนของสถาปัตยกรรมและสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบ ความหมาย และการใช้งานในงานสถาปัตยกรรม

ภาพที่ 7 แนวคิดและวิธีการของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวคิดและวิธีการในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความเข้าใจในรูปแบบและความหมายของสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะในบริบทร่วมสมัยที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย ซึ่งบทความนี้ศึกษาและสรุปผลภายใต้ขอบเขตเฉพาะของช่วงเวลาและกรอบแนวคิด ทำให้ยังมีช่องว่างสำหรับต่อยอดการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมร่วมสมัย

องค์ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมสามารถนำไปใช้เป็นกรอบตั้งต้นในการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมหลังสมัยใหม่ ซึ่งมีความซับซ้อนและมีการใช้รูปแบบอย่างผสมผสาน การใช้มิติทั้งด้านนามธรรม (ความหมาย บริบททางวัฒนธรรม) และด้านกายภาพ (รูปทรง โครงสร้าง) ในการวิเคราะห์จะช่วยให้เข้าใจการใช้องค์ประกอบการออกแบบเชิงสัญลักษณ์ แนวคิด และอุปมาอุปไมยเพื่อสื่อความหมายในงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยได้อย่างลึกซึ้ง (Jarvis, 1998)

2. การพัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับบริบทไทย

ควรมีการศึกษาต่อยอดเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับบริบทไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยบูรณาการระหว่างแนวคิดการจำแนกประเภทแบบตะวันตกกับการทำความเข้าใจคุณค่าและความหมายในสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาสถาปัตยกรรมไทยและสถาปัตยกรรมร่วมสมัยในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ต้นข้าว ปาณินท์, 2553)

3. การบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่และเทคโนโลยีดิจิทัล

ควรศึกษาการบูรณาการระหว่างทฤษฎีการจำแนกประเภททางสถาปัตยกรรมกับศาสตร์สมัยใหม่และเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine learning) ในการวิเคราะห์

และจำแนกรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งจะช่วยพัฒนาการวิจัยด้านสถาปัตยกรรมให้ก้าวหน้าและตอบสนองต่อความท้าทายในยุคดิจิทัล (Luna & Yim, 2023)

เอกสารอ้างอิง

ต้นข้าว ปาณินท์. (2553). *คนและความคิดทางสถาปัตยกรรม*. สมมติ.

ศักดา ปรางค์ประทานพร. (2526). *ปรัชญาการศึกษาฉบับพื้นฐาน*. โอเดียนสโตร์

Ballestrem, M. V., & Gleiter, J. H. (2019). Editorial. *Type—prototype—archetype: Type formation in architecture*. *24*(38), 5-9.

Cain, A. J. (2024). Taxonomy. Britannica. https://www.britannica.com/science/taxonomy

Dahlberg, I. (1976). Classification Theory. Yesterday and Today. *Intern Classificat*, *3*(2), 85-90.

Darwin, C. (1859). *On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life*. John Murray.

Forty, A., & Forty, A. (2000). *Words and buildings: A vocabulary of modern architecture*. Thames & Hudson.

Güney, Y. (2007). Type and typology in architectural discourse. *BAÜ FBE Dergisi*, *9*(1), 3-18.

Jacoby, S. (2013). *The reasoning of architecture: type and the problem of historicity* [Doctoral Dissertation, Technische Universtität Berlin].

Jacoby, S. (2015). Typal and typological reasoning: a diagrammatic practice of architecture. *The Journal of Architecture, 20*(6), 938-961. https://doi.org/10.1080/13602365.2015.1116104

Jacoby, S. (2015). Type versus typology Introduction. *The Journal of Architecture, 20*(6), 931-937. https://doi.org/10.1080/13602365.2015.1115600

Jarvis, D. S. (1998). Postmodernism: A critical typology. *Politics & Society*, *26*(1), 95-142. https://doi.org/10.1177/0032329298026001005

Knight, D. M. (2006). *Atoms and elements: A study of theories of matter in England in the nineteenth century*. Routledge.

Luna, R., & Yim, D. (2023). *A Language of Contemporary Architecture: An Index of Topology and Typology*. Taylor & Francis.

Madrazo, L. (1994). Durand and the Science of Architecture. *Journal of Architectural Education*, *48*(1), 12-24. https://doi.org/10.2307/1425306

Madrazo, L. (1995). *The concept of type in architecture: An inquiry into the nature of architectural* [Doctoral dissertation, ETH Zurich]. https://www.research-collection.ethz.ch/handle/20.500.11850/142221

Mallgrave, H. F., & Herrmann, W. (1989). *Gottfried Semper: The four elements of architecture and other writings.* Cambridge University Press.

Palma, V. D. (2002). Architecture, environment and emotion: Quatremére de Quincy and the concept of character. *AA Files*, *2002*(47), 45-56. https://www.jstor.org/stable/i29544271

Parrochia, D./(n.d.). Classification. Internet Encyclopedia of Philosophy. https://iep.utm.edu/classification-in-science/

Pevsner, N. (2023). *A history of building types*. Princeton University Press.

Silverman, A. (2014). Plato's middle period metaphysics and epistemology. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy.* Stanford University.